

4) історія церкви і культури; 5) допоміжні історичні дисципліни, особливо генеалогія, якою учений займався усе своє життя.

Будемо сподіватися, що незабаром з'являться наступні томи праць Олександра Оглоблина, зокрема етнографічна спадщина, що нині готується до друку.

Іван БУТИЧ

Іншомовні джерела до історії міст і сіл України: Показчик літератури / Уклад О. Д. Кізлик. Наук. ред. О. А. Купчинський.— Львів: Львівська Наук. б-ка ім. В. Стефаника, 1995.— 289 с.

У науковому світі нашої держави і за її межами знають відомого бібліографа, патріарха української бібліографії Олександра Кізлика, який за багаторічну роботу на ниві бібліографії склав низку персональних бібліографічних показників змісту журналів, краєзнавчих праць учених Інституту суспільних наук АН України, редагував бібліографічні праці інших бібліографів.

Він узяв участь у складанні відомого бібліографічного посібника „Т. Г. Шевченко. Бібліографія літератури про життя і творчість. 1839—1959“, що вийшла у двох томах, персональних показників про Іларіона Свенціцького, Івана Крип'якевича, Тимофія Бордуляка, Йосипа Дзендзелівського, Григорія Нудьги. Склав показники змісту українських журналів „Друг“, „Зоря“, „Вікна“.

Уже багато років О. Кізлик веде помітну довідково-бібліографічну діяльність у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника НАН України. Є дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка у Львові.

У 60-х рр. О. Кізлик зацікавився краєзнавчою бібліографією, чим продовжив роботи видатного українського вченого-бібліографа Федора Максименка, який був автором відомих краєзнавчих бібліографічних праць з краєзнавства України.

За дорученням Головної редакції видання „Історія міст і сіл Львівської області“, у 1967 р. О. Кізлик склав короткий бібліографічний показник „Іншомовні матеріали до історії міст і сіл України“, який вийшов невеликим тиражем (200 примірників) і швидко став бібліографічною рідкістю.

Десятьма роками пізніше О. Кізлик взяв участь у складанні великого краєзнавчого показника „Історія міст і сіл Львівської області“ (Львів, 1977.— 406 с.), науковим консультантом якого був Федір Максименко.

На жаль, показник потрапив під пильне око тодішніх працівників спецфонду Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника АН УРСР, через що на вже видрукованих примірниках показника поставлено штамп „Для службового користування“. А це означало його закриття і передачу до спецфонду. Причиною цієї заборони були включені до показника „Історичні проходи по Львові“, І. Крип'якевича і шематизм трьох галицьких греко-католицьких епархій, які давали цікаві відомості про міста і села Галичини. Ось ще один приклад науковості та „об'єктивності“ радянської науки.

Зацікавлення краєзнавчою бібліографією дало поштовх О. Кізликові до створення допоміжного бібліографічного показника „Памятники истории и культуры

Львовской области" (Львів, 1987.— 242 с.), який вийшов у співавторстві з О. Олійник і Л. Рудик.

У період поширення уваги до історії міст і сіл України виникла необхідність створення нового великого бібліографічного покажчика на цю тему, що включав би матеріали іноземними мовами. І знову за цю роботу взявся досвідчений бібліограф, фахівець з класичних мов і знавець кількох живих європейських мов О. Кізлик. Його праця увінчалася великим бібліографічним покажчиком, який хочемо розглянути детальніше.

Насамперед треба відзначити досконало знання бібліографом іншомовних джерел до краєзнавчої бібліографії України, науково обґрунтовану методику їх розшуку і використання, включення до покажчика довідкових іноземних видань, які значно розширюють тематику покажчика і дають унікальний допоміжний матеріал для ширших наукових досліджень.

До покажчика включено 2004 бібліографічних описи, які зроблено за сучасними стандартами. Це краєзнавчі праці англійською, італійською, латинською, німецькою, польською, румунською, угорською, французькою, чеською і шведською мовами.

Варто наголосити на високій бібліографічній культурі автора, вдалому виборі структури покажчика.

Матеріал покажчика розміщений у чотирьох розділах, побудованих за хронологічним принципом: „Територія України ранньої (дослов'янської та слов'янської доби)\", „Територія України княжої доби (IX — перша половина XIV ст.)“, „Територія України Литовсько-Польської доби (друга половина XIV ст.— 1772 р.)“, „Публікації з історії міст і сіл України від 1772 р. до наших днів“. Кожний розділ ділиться на два підрозділи: основних і допоміжних публікацій. Наприклад, основні публікації першого розділу подаються за тогочасним поділом на землі: Волинська земля, Галицька земля, Київська земля, Причорномор'я. Допоміжні публікації цього періоду поділяються на енциклопедії та каталоги виставок.

Відповідно другий розділ включає такі підрозділи: Волинь, Галичина, Буковина, Закарпаття, Київське князівство, допоміжні публікації.

Третій розділ поділяється відповідно до тодішнього адміністративного поділу на воеводства, яких було вісім: Белзьке, Брацлавське, Буковина, Волинське, Київське, Подільське, Руське, Чернігівсько-Сіверське, а також окремих підрозділ матеріалів про різні воеводства. Допоміжні матеріали цього розділу включають: історико-географічні словники, подорожні нотатки, відомості про архіви, атласи, карти, топографію та ілюстративні матеріали про альбоми, фотографії, рисунки історичних пам'яток.

Найскладнішим у покажчику є четвертий розділ, який охоплює історичний період від першого поділу Польщі 1772 р. до нашого часу. З огляду на різні зміни у територіальному поділі України, землі якої у ці часи належали до різних держав — Австрії, Австро-Угорщини, Росії, ЗУНР, УНР, УРСР, Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини, укладач розмістив матеріал за алфавітом назв областей, який базується на довіднику „УРСР: Адміністративно-територіальний устрій на 1 січня 1987 р.“ (К., 1987). При цьому тут враховуються історичні зміни, що відбувалися у назвах певних регіонів. Так, наприклад, „Вінницька область“ заснована 27 лютого 1932 р., її попередня назва „Подільська губернія“ (1796—1925 рр.); або „Волинська область“ (4 грудня 1939 р.), „Волинське воеводство“ (1921—1939 рр.), „Волинська губернія“ (1786—1920 рр.).

До четвертого розділу належить дуже цікавий підрозділ „Допоміжні публікації“. Подані тут матеріали часто мають самодостатню вартість, виходячи за межі краєзнавчої тактики. Це адресні книги, шематизми, енциклопедії, покажчики змісту газет і журналів, біографічні словники, архіви, бібліотеки, музеї, наукові установи тощо. Наприклад, підрозділ „Енциклопедії“ (С. 197—202) подає близько 50 іншомовних енциклопедій, у яких можна знайти не тільки краєзнавчі матеріали. Сама інформація про ці енциклопедії має велике пізнавальне і довідкове значення. Таку ж вартість має підрозділ „Біографічні словники“ (С. 237—242), серед яких 34 томи польського біографічного словника розписано навіть за персоналіями, що має додаткову довідкову вартість.

Усі матеріали покажчика описані мовами оригіналів, зберігаючи тогочасні правовисні норми. На основі різних довідкових видань розкриваються псевдоніми і криптоніми.

Бібліографічний покажчик забезпечений добрим науково-допоміжним апаратом, що підвищує його інформативність. На початку (С. 3—6) є своєрідна передмова „Від укладача“, яка подає основні принципи складання покажчика, розміщення у ньому матеріалу, правила користування ним. Тут висловлюється подяка всім, хто давав упорядникові цінні і змістовні поради в процесі роботи над покажчиком.

В алфавітному покажчику імен і матеріалів, описаних за назвою, включаються прізвища авторів та осіб, які згадуються у покажчику, назви анонімних книг і статей, криптонімів, псевдонімів тощо.

В алфавітному покажчику географічних назв України подаються назви окремих регіонів, губерній, воєводств, областей, повітів, міст і сіл.

У кінці покажчика за алфавітом подано списки абревіатур і скорочень, де позначено абревіатури назв областей і міст України та їх повні назви. Окремо подано іншомовні абревіатури та скорочення.

Відзначимо, що деякі позиції покажчика варто було анотувати, особливо ті, назви яких не розкривають їх змісту.

Рецензований покажчик є доволі великою бібліографічною працею, отже, він не може бути вільним від окремих недоліків.

На жаль, укладач не міг використати іноземних матеріалів останнього часу видання з причини їх відсутності у бібліотеках та інших книгосховищах України. Також у покажчику відсутні деякі праці, які, на наш погляд, варто було включити до нього.

Мирослав БУТРИН

Я. П. Запаско. Українська рукописна книга. Пам'ятки книжкового мистецтва.— Львів: Світ, 1996.— 480 с.

З-поміж численних видань, гідних нашої духовності, що побачили світ на початку 1996 р., привернула увагу, і не лише спеціалістів, монографія доктора мистецтвознавства, професора Я. Запаска „Українська рукописна книга“, видана у серії „Пам'ятки книжкового мистецтва“. Видруковано її на фірмі „Poligraf“ у Пряшеві (Словаччина).